

Тренінг для педагогів ЗДО «Засвіти вогник толерантності»

Форма проведення: заняття з елементами тренінгу

Епіграф: «Усі люди мають недоліки – хто більші, хто менші. Ось чому і дружба, і допомога, і спілкування були б неможливими, якби не існувала між нами взаємної терпимості»

Г. Гвіччардіні – італійський історик, філософ-гуманіст

Хід заняття

1. Організація.

Шановні колеги, я рада Вас вітати на нашій зустрічі. Перш ніж озвучити тему нашого заходу, я пропоную налаштуватися на співпрацю і визначити Ваш емоційний настрой і стан. Перед вами макет голуба, виберіть пір'ячко, яке відповідає вашому емоційному стану зараз, і прикріпіть до голуба. Салатний колір – себе відчуваєте комфортно; голубий – щось середнє між комфортом та дискомфортом.

Вправа-налаштування «Банка»

- Помістіть в банку позитивні слова, що починаються на першу літеру вашого імені.

2. Повідомлення теми та мети заняття.

Тема сьогоднішнього нашого тренінгу « Засвіти вогник толерантності». Чому саме толерантність? Що означає поняття «толерантність»? Чи завжди ми в житті толерантні до інших людей? Які якості має толерантна людина і як їх виховати в собі? На ці та багато інших запитань нам доведеться сьогодні знайти відповідь. А я хочу сказати, що саме сьогодні, 16 листопада світ святкує Міжнародний день толерантності (терпимості). Як ви гадаєте що таке ТОЛЕРАНТНІСТЬ?

У перекладі з латинської «*tolerance*» означає «терпіння».

Це слово в медицині позначає здатність організму переносити вплив тих чи інших чинників. У суспільстві толерантність означає терпимість до інших думок, поглядів, традицій.

Життя суспільства, як і життя окремої людини, ґрунтується на впливі ідей, поглядів, теорій. За часи історії людства їх промайнуло чимало. Вони оволодівали розумом людей на більший чи менший термін. Деякі з них закликали до барикад, призводили до війн, ставали підставою для створення «образу ворога» з іншого народу.

Але з розвитком суспільства до людей прийшло розуміння, що Земля не є надто великою, вона – наш спільний дім, всі люди в якому – сусіди. А для того, щоб людство успішно розвивалося, треба знаходити спільну мову.

У безмежному морі різноманітних культур, релігій, думок, ідей, що належать людям різних країн на планеті, на допомогу має прийти «рятувальне коло» толерантності. Ще у XVIII ст. французький філософ-просвітител ь Франсуа-Марі Вольтер сказав свою знамениту фразу: «Ваша думка для мене глибоко ворожа, але за Ваше право висловити її я готовий віддати своє життя».

Поняття «толерантність» у різних мовах має різні відтінки. Я познайомлю вас лише з деякими.

- В англійській мові – це готовність і здатність без протесту сприймати особистість або подію.
- У французькій – повага свободи іншого, його способи думки, поведінки, політичних і релігійних поглядів.
- У китайській – уміння дозволяти, допускати, проявляти терпимість до інших.
- В арабській – прощення, поблажливість, схильність до інших.
- У перській – терпіння, витривалість, готовність до примирення.

Толерантність передбачає, що у мене є свої погляди, у когось іншого вони інші, і хоча я ці погляди не поділяю, але терпимо до них ставлюся.

Толерантність – це повага, сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження та

самовиявлення людської особистості. Формуванню толерантності сприяють знання, відкритість, спілкування та свобода думки, совісті й переконань. Також толерантність – це єдність у різноманітті, те, що переходу від війни до культури миру. Для громадян це, передусім, активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини.

Сьогодні толерантність – яскравий показник ступеню демократичності кожної держави й одна з умов її розвитку. Політична толерантність є основою для плідних міжнародних відносин.

Для того, щоб досягти успіху у власному житті, не витратити сил на конфлікти, «побутові війни», кожному доцільно сформувати у собі толерантність як рису характеру. Для цього необхідно:

- бути готовими до того, що всі люди різні – не кращі й гірші, а просто різні;
- навчитися сприймати людей такими, якими вони є, не намагаючись змінити в них те, що нам не подобається;
- цінувати в кожній людині особистість і поважати її думки, почуття, переконання незалежно від того, чи збігаються вони з нашими;
- зберігати «власне обличчя», знайти себе і за будь-яких обставин залишатися собою.

Понад 12 років 16 листопада світ святкує Міжнародний день толерантності. Цей День був проголошений Декларацією принципів толерантності, затвердженою у 1995 році на 28 Генеральній конференції ЮНЕСКО. У статті 6 Декларації зазначено: «з метою мобілізації громадськості, звернення уваги на небезпеки, приховані у нетерпимості, зміцнення прихильності і активізації дій на підтримку поширення ідей толерантності і виховання у її дусі ми урочисто проголошуємо 16 листопада міжнародним днем, присвяченим толерантності, що відзначається щорічно». Цього дня за традицією у різних країнах світу проводяться акції, спрямовані проти екстремізму, різноманітних форм дискримінації та проявів нетерпимості.

Поведінка педагога, який визнає рівність у спілкуванні, визнає право дитини на свої думки та погляди, відмовляється від домінування й насильства, називається толерантною.

Бути толерантним означає бути великодушним щодо інших, зокрема дітей, поважати їхні права, визнавати право дитини бути інакшою, сприймати її такою, яка вона є. Вміти поставити себе на її місце, співпрацювати з нею на засадах партнерства.

Настановлення на гідне сприйняття дитини – велика сила. Щоб створити таке настановлення, забути про недоліки дитини, бачити тільки перспективу її морального розвитку, слід не тільки опиратися на цей принцип, а й шукати, мислити, знаходити спеціальні прийоми.

Ставлення до дитини, як до особистості – це здатність та вміння педагога поставити себе на місце вихованця, відчувати його стан та почуття. Спостерігаючи за дорослими, дитина намагається пізнати та вивчити сама себе. Ставлення дорослого до неї, до її особистості, визначає її свідоме ставлення до самої себе. Необхідно пам'ятати, що схвалення, заохочення добрих учинків сприяють розвитку позитивної самооцінки. Не забувайте підтверджувати її.

Схвалюйте кожне зусилля, кожен успіх дитини, а не лише остаточний результат.

Вправа-демонстрація «Вплив слова на психологічний стан людини»

Пропоную Вам продемонструвати як слово може впливати на психологічний стан людини.

Візьмемо склянку з водою. Уявімо, що людська душа – чиста, прозора, здатна вбирати в себе і хороше, і погане. Сіль – грубі, солоні слова; перець – гіркі, пекучі; грудка землі – неуважність, байдужість; цукор – теплі та добрі слова. Коли ми все це перемішаємо (перемішує паличкою до утворення мутного розчину), то умовно отримаємо емоційний стан людини. Скільки мене часу доки все це осяде, забудеться? А варто потім лише легенько збовтати – і все це знову підніметься на поверхню.

Все це – наші переживання, стреси, неврози. Коли ми кажемо людині щось неприємне, образливе, ми залишаємо у її душі такі сліди. І не важливо скільки разів потім попросимо вибачення – негативні наслідки все одно залишаться. Тому свою терпимість ми повинні виявляти по різному: спокійно, без критики, без образ, доброзичливо тобто **ТОЛЕРАНТНО**.

Вправа асоціативний ряд

Шановні колеги! Для виконання наступної вправи нам потрібно **поділитися на 2 підгрупи**. У кожній підгрупі на столі знаходиться аркуш паперу зі словом. Необхідно напроти кожної букви написати характеристики людини, які асоціюються з поняттям «толерантності» й починаються з букви вертикального рядка.

Т – терплячий, товариський, тактовний

О – обережний, об'єктивний, оригінальний, особливий

Л – лояльний, лагідний, легкий у спілкуванні

Е – енергійний, елегантний, ефективний, емоційний

Р – рівний, розсудливий, рівнозначний, рівноправний

А – активний, акуратний, авторитетний

Н – надійний, найдорожчий

Т – терплячий

Н – незалежний, ніжний, необхідний людям

І – інтелігентний, ідеальний, ідейний

С – співпереживаючий, співчуваючий, сприймаючий свободу думок

ТЬ- тактовний, товариський

- Скажіть будь ласка чи можемо ми всі бути однаковими? Звісно, що ні. Ми не схожі один на одного, ми не можемо мислити, виглядати, говорити однаково, і щоб мирно співіснувати, нам треба миритися з цим розмаїттям. Зараз ми проведемо дослід, який показує нам, що ми дуже різні. Візьміть аркуш паперу. Потім одночасно виконайте наступні дії:

1. Складіть аркуш навпіл.
2. Відірвіть верхній правий кут.
3. Знову складіть навпіл.
4. Відірвіть правий верхній кут.
5. Знову складіть.
6. Знову відірвіть верхній правий кут.
7. Складіть аркуш надвоє.
8. Якщо можна, відірвіть правий верхній кут.
9. Розгорніть аркуш і покажіть іншим.

Чи можемо сказати, що хтось виконав роботу неправильно? Чому аркуші відірвані так по-різному? Чи можете ви сказати, що всі, хто відірвав аркуші інакше, ніж ви, є гіршими за вас? Чи буває так, що ми оцінюємо людину тільки з огляду на те, чи робить вона щось так само, як ми? Чого навчає ця вправа?

Дуже важливо сприймати людей такими, якими вони є, навіть коли їх уподобання відмінні від твоїх. Але інколи ми стаємо сліпими і не хочемо прислухатися до чужої думки і вважаємо свою думку правильною.

Тест «Наскільки ви толерантні?»

1. Неприємна вам ситуація, у якій доводиться відмовлятися від придуманого вами плану, тому що точно такий же план вже запропонували ваші друзі?

- А) так
- Б) ні

2. Ви зустрічаєтеся з друзями і хтось пропонує почати гру. Чому ви віддаєте перевагу?

- А) щоб брали участь тільки ті, хто добре грає;
- Б) щоб грали ті, хто ще не знає правил

3. Ви спокійно сприймаєте неприємні для вас новини?

- А) Так
- Б) Ні

4. Чи викликають у вас неприязнь люди, які в громадських місцях з'являються в нетверезому стані?

- А) якщо вони не переступають допустимих меж, вас це взагалі не цікавить
- Б) вам завжди були неприємні люди, які не вміють себе контролювати.

5. Чи можете ви легко знайти контакт з людьми, у яких інші звичаї, інше положення?

- А) вам дуже важко було б це зробити
- Б) ви не звертаєте уваги на такі речі

6. Як ви реагуєте на жарт, об'єктом якого ви стаєте?

- А) вам не подобаються ні самі жарти, ні жартівники

Б) якщо навіть жарт і буде вам неприємний, то ви будете намагатися відповісти в такий же жартівливій манері.

7. Чи згодні ви з думкою, що багато людей сидять не на своєму місці, роблять не свою справу?

А) Так

Б) ні

8. Ви приводите в компанію друга (подругу), який (а) стає об'єктом загальної уваги. Як ви на це реагуєте?

А) вам неприємно, що таким чином увага відвернута від вас

Б) ви лише радієте за неї (нього)

9. У гостях ви зустрічаєте літню людину, яка критикує сучасне молоде покоління, звеличує минулі часи. Як ви реагуєте?

А) йдете раніше під пристойним поводом

Б) вступаєте в суперечку.

Підрахунок балів

Запишіть по 2 бали за відповіді: 1Б, 2Б, 3Б, 4А, 5Б, 6Б, 7Б, 8Б, 9А.

Ключ до тесту.

0-4 бали

Ви непохитні і, вибачте, вперті. Де б ви не знаходилися, може виникнути таке враження, що ви прагнете нав'язати свою думку іншим. Щоб досягти своєї мети, часто підвищуєте голос. Маючи такий, як у вас характер, важко підтримувати нормальні стосунки з людьми, які думають інакше ніж ви, не погоджуються з тим, що ви говорите і робите.

6-12 балів

Ви здатні твердо відстоювати свої переживання. У той же час ви можете вести діалог і, якщо вважаєте за потрібне, змінювати свої переконання. Але деколи буваєте надмірно різки, проявляєте неповагу до співрозмовника. І в такий момент ви дійсно можете виграти суперечку з людиною, у якої більш слабкий характер. Але чи варто «брати горлом», якщо можна перемогти і більш гідно?

14-18 балів

Твердість ваших переконань відмінно поєднується з великою гнучкістю вашого розуму. Ви можете прийняти будь-яку ідею, з

розумінням поставитися до парадоксального на перший погляд вчинку, навіть якщо ви їх не поділяєте. Ви досить критично ставитеся до своєї думки і здатні з повагою і тактом по відношенню до співрозмовника відмовитися від поглядів, які, як з'ясувалося, були помилковими .

Шановні колеги! Нічого страшного, якщо у когось результат вийшов не таким, як ви очікували. Толерантну поведінку можна виробити.

Притча про каву

Підходить учень до вчителя і говорить:

- Вчителю, я втомився, у мене таке важке життя, такі труднощі та проблеми. Я весь час пливу проти течії, у мене більше немає сили... Що робити?

Вчитель замість відповіді поставив на вогонь три каструлі з водою. В одну він кинув моркву, в іншу поклав яйце, а в третю насипав зерна кави.

Через деякий час він вийняв із води моркву та яйце і налив у чашку кави з третьої ємності.

- Що змінилося?- запитав він учня.
- - Яйце та морква зварились, а зерна кави розчинилися у воді, - відповів учень.
- Ні, - сказав вчитель, - це лише поверхневий погляд на речі. Поглянь – тверда морква, побувала в окропі і стала м'якою і піддатливою. Крихке та рідке яйце стало твердим. Зовні вони не змінилися, вони тільки змінили свою структуру під впливом однакових несприятливих обставин – окропу.

Так і люди – сильні зовні можуть розклеїтися і стати слабкими там, де тендітні та вразливі стають сильнішими і витривалішими...

- А як же кава? – запитав учень?
- О! Це найцікавіше! Зерна кави повністю розчинилися в новому ворожому середовищі і змінили його – перетворили окріп у чудовий, ароматний та смачний напій.

Є особливі люди, які не змінюються в силу обставин – вони змінюють обставини і перетворюють їх у щось нове та прекрасне, отримуючи користь і знання від ситуації...

Вправа «Побачення»

- Шановні колеги, пропоную вам виконати наступну вправу. Кожній групі я роздам листочки з окремих речень, які потрібно розташувати послідовно, керуючись логікою, щоб вийшло змістовне оповідання. Працювати повинні всі члени

групи, дійшовши згоди. Потім представник кожної групи презентує результат.

Картки з реченнями:

Його серце тьохнуло.

Було вже пізно.

Десь загавкав пес.

Місяць – немов великий апельсин.

Потяг рушив.

Чи має щось сенс у цьому житті?

Він узяв її за руку.

Почулося скреготання заліза.

Він поглянув на неї.

Пролунав постріл.

Він зрозумів, що тільки вона могла зробити його щасливим.

Її очі були заплющені.

Це зустріч остання.

Легкий вітерець доносив схвильований шепіт.

Резюме:

Зазвичай звучить питання: «А як же правильно звучить оповідання?»

Люди звикли діяти стереотипно, оглядаючись на кимось придумані канони. Тут немає правильної або неправильної відповіді. У кожного вийшло своє оповідання, і кожний може пояснити логіку його побудови. Ми вчимося приймати і поважати думку інших, адже вони мають право на існування.

Небажання зрозуміти іншого, впевненість, що ваша думка єдино правильна, невміння зняти свої «стереотипні окуляри» - найкоротший шлях до непорозуміння, а часто і до виникнення конфлікту. В одному відомому фільмі десятикласник написав: «Щастя – це коли тебе розуміють!» Він мав рацію: усі біди людства виникають від непорозуміння. Прикладів є багато: не зрозуміли одне одного та розійшлись, не відчували, що коїться в душі близької людини і не намагалися допомогти їй. Звісно, світ ми не врятуємо, глобально не змінимо ті події, які відбуваються, але в сім'ї, колективі, з друзями – будьмо толерантними, будьмо терплячими один до одного.

Отже, якщо ви прагнете до продуктивного спілкування, необхідно вести себе так, щоб не ображати партнера, поважати точку зору іншого та його особистість, індивідуальні особливості, захоплення тощо.

Тобто бути толерантною особистістю.

Вправа «Дикі гуси»

- А чи ви знаєте, що гусак вибирає собі пару на все життя?
- Коли гуси летять клином, то здатні долати відстань у 1,7 разів більше, ніж поодинці;
- Якщо перший втомився, він перелітає в кінець зграї, а його негайно підмінюють;
- Кожен із гусей буває у ролі ведучого;
- Якщо один захворів або втомився, то опускається нижче, ще двоє опускаються з ним і залишаються до того часу, поки той не набереться досить сил;
- Коли плине клин по горизонту, гуси кричать – підбадьорюють того, хто летить попереду.

Бесіда:

- Чи часто нас, коли ми летимо попереду підтримують?
- Чи не забувають про нас, коли ми втомилися й «відстаємо»?
- Як ми поведимося, коли хтось помиляється?
- Чи спускаємося з ним униз, щоб підтримати? Чи нам легше вигнати його зі «зграї»?

Успіхи людини в житті, її взаємини з іншими членами суспільства залежать від уміння спілкуватися.

Спілкування – це складний процес встановлення та розвитку контактів між людьми, взаємодії особистостей, в основі якого лежить обмін думками, почуттями, волевиявленнями з метою інформування. У процесі педагога спілкування є важливою складовою його діяльності. Важливо, щоб спілкування педагога і дітей базувалось на принципах поваги, довіри, взаєморозуміння.

Вправа «Правила спілкування»

У спілкуванні важливо:

- дбати про створення доброзичливої атмосфери спілкування (доцільно поговорити про спільні інтереси, сказати щось приємне співрозмовникові);
- не протиставляти себе співрозмовникові;
- демонструвати повагу й увагу до співрозмовника (доброзичливий погляд, і усмішка допоможуть установити контакт);
- уникати критики, зверхності та негативних оцінювань);
- лаконічно й дохідливо викладати свою інформацію;

- Уважно вислуховувати співрозмовника і намагатися адекватно сприймати те, про що він говорить;
- Аргументувати свою позицію наводити переконливі докази.

ОТЖЕ, ВАЖЛИВО дотримуватися в сім'ї, колективі, правил толерантного спілкування :

1. Бути завжди уважним
 2. Бути терпимим в спорі і аргументувати свою думку
 3. Бути гуманним і милосердним
 4. Не ображати співбесідника
- Сьогодні кожна група має чудову нагоду попрацювати разом, бути толерантними один до одного та створити свій «Світ толерантності» (колаж)

Вправа «Створи свою країну «Толерантності»

Завдання: Створити колаж свого світу, країни толерантності й назвати його. Протягом 10 хвилин кожна група працює над створенням колажу. Потім представник від групи представляє колективну роботу.

Висновок: Дякую вам за роботу, творчість. Дуже гарні вийшли роботи, незвичайні, несхожі одна на одну, але несуть один і той же зміст.

Людина, яка живе у світі добра, взаєморозуміння, терпимості, відчувається особистістю, яка може розкрити всі свої найкращі риси, бути корисним один одному. Людина, яка живе в толерантному світі, по-справжньому щаслива і дарує це щастя, любов людям довкола.

Притча про добру сім'ю

Жила – була на світі сім'я. Чи не проста сім'я. Більше 100 чоловік налічувалося в ній. Мало таких сімей? Так, не мало. Але ця родина була особлива. Ні сварок, ні лайки, ні бійок, ні чвар. І звістка про цю сім'ю дійшла до самого владика. І вирішив він перевірити, чи правду кажуть люди. Прибув він в село, і душа його пораділа: чистота і порядок, краса і мир. Добре дітям, спокійно старим. Здивувався владика і вирішив дізнатися, як домоглася всього цього

сім'я. Прийшов він до старійшини. «Розкажи», - каже». Довго писав щось на папері старійшина. А, коли написав, простягнув владиці. Всього 3 слова було написано на папері: «ЛЮБОВ, ПРОЩЕННЯ, ТЕРПІННЯ». А в кінці листа: «СТО РАЗІВ ЛЮБОВ, СТО РАЗІВ ПРОЩЕННЯ, СТО РАЗІВ ТЕРПІННЯ». Прочитав владика і запитав: - І все? – Так, - відповів старий. **Це і є основа Життя всякої хорошої сім'ї, і світу теж.**

- Наш колектив – це маленька родина. І хотілося б, щоб у нашій родині завжди панували доброта, повага, взаєморозуміння, не було сварок, образ. Хотілося б, щоб наш колектив був завжди територією толерантності.

- Шановні колеги! Сьогодні ми з вами перевірили себе на толерантність. Я сподіваюся, що кожен із нас сьогодні щось для себе усвідомив і відкрив, над чимось замислився. Попереду у нас ще багато часу, щоб будувати свою роботу та своє життя на основі терпимості, любові і доброти. Прагніть бути толерантними. Лише толерантні і доброзичливі люди можуть побудувати демократичну, процвітаючу державу.

Наш захід добігає кінця і на згадку я вам підготувала буклети.

Я хочу закінчити годину нашого спілкування словами німецького поета Гете: «Перед великим розумом я схиляю голову, перед великим серцем я стаю на коліна».

Дякую за увагу.

Мета: Поглибити знання педагогів про поняття «толерантність», «толерантна особистість»; визначити межі своєї толерантності; створити умови для мотивації толерантності в педагогів, розвивати професійну самосвідомість, допомогти педагогам уважно ставитися до себе, поважати і приймати себе, гармонізувати взаємини в колективі. Вчити встановлювати стосунки на доброзичливій основі, виховувати чуйність, взаємоповагу, людяність, терпимість і небайдужість. Виховувати почуття взаємодопомоги та дружнього прийняття іншої людини, сприяти формуванню ціннісних установок на толерантне спілкування та навичок толерантної поведінки, звичок.

